

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд

The Law of Peoples (*Jus Gentius*) in the Perspective of Globalization Era. Aspects of John Rawls and Jurgen Habermas Philosophy in the International Relations

на Николаос Влахакис

от доц. д-р Ина Димитрова, ПУ

Дисертационният труд, с който Николаос Влахакис кандидатства за придобиването на образователната и научна степен „доктор” по научно направление 2.3 Философия е с обем 225 компютърни страници, организиран е в увод, пет глави, заключение и библиография.

Фокус на изследването са трансформациите на регулативните ни представи и принципи на международното право в епохата, която наричаме глобализация и която се характеризира с многополюсност, поява на недържавни актьори на международната сцена, упадък на властта на традиционните държави, процеси на регионална интеграция, но и с все повече неравенства и несправедливост (5 с.). За да предложи възможна траектория в подобна комплексна ситуация, дисертантът анализира концепциите на Джон Ролс и Юрген Хабермас, защитавайки тезата, че един проект за глобална справедливост неизбежно е свързан с изработване на модел за глобално управление, като върху първото акцентира Ролс, а върху второто Хабермас, имайки пред очи една и съща цел: либерализацията и демократизацията на международната система (5 с.).

В първа глава Николаос Влахакис подробно и компетентно проследява Кантианското наследство, на което стъпва Ролс в своята концепция за справедливостта, или иначе казано, Кантовият „морален конструктивизъм”. Моментът на приносно надграждане и диференциране на двамата автори, дисертантът обозначава като „пост-метафизично фундиране на справедливостта като равнопоставеност” и се опира на него, за да анализира основните схващания на Ролс за международните отношения. Тази част демонстрира обширна философска култура и умение за целенасочена реконструкция на и диалог с ключови произведения и концепции. Вероятно причината е техническа, но все пак ще отбележа, че има дублиране на около десет страници (на 26 с., когато трябва да започне цитат от *Метафизика* на нравите на Кант, всъщност започва отново дълъг пасаж, който вече фигурира от 17 стр. насетне, а самият Кантов цитат може да се открие чак на 36 стр.)

Със същото високо качество на критично ангажиране с основополагащи схващания в политическата философия се характеризира и втората глава, която разглежда предложената от Хабермас процедура за морална аргументация, чрез която всички участници могат да разпознаят и да постигнат съгласие по отношение на валидността на нормите. Регулативният принцип на тази аргументация е „принципът на универсализируемостта”, който произтича от универсалната прагматика на комуникативното отношение (88 с.). Цялата глава демонстрира задълбочено познаване на традициите и основните автори, в диалог с които Хабермас формулира своите възгледи, и завършва с ключовата дискусия с Ролс, откроявайки техните точки, както на различия, така и на съгласие. Най-важна от последните е идеята за „съгласие/примиряване на различията (reconciliation) през употребата на публичния разум”, доколкото би могла да служи като теория за възможността за примиряване на антагонистични доктрини. В този смисъл не става дума, както подчертава Влахакис, само за аргументативна процедура, но и за начин за „произвеждане” на публичния разум като субстантивен елемент от демократичния процес. Той, от своя страна, на международно ниво би могъл да служи за разрешаване на конфликти (121-2 с.).

В третата глава се въвежда и анализира многомерното понятие за „глобализация”. То се мисли като актуалната социална и политическа реалност, която поражда необходимостта от формиране на нови институции за справяне с предизвикателствата на едно по-добре организирано глобално управление и създаването на нов глобален ред чрез създаване на нови механизми за легитимност на глобално ниво (8 с.). Основен конкретен случай, който се разглежда, е хуманитарният интервенционизъм в лицето на военната намеса на НАТО в Косово през 1999 г., при който идеологията на човешките права се превръща в основен легитимиращ фактор. Тази глава бих искала да използвам като повод за кратък коментар към структурата на дисертационния труд, който, разбира се, не поставя под въпрос уместността и настоящата. Струва ми се, че композиционно цялото изследване би спечелило, ако третата глава беше първа – т.е. ако актуалната, „емпирична” необходимост от поставянето на основния проблем бе изложена в началото, а теоретичните усилия бяха дошли след това като „обслужващи” и произтичащи от тази реална „светова” неотложност. Друга дребна препоръка при евентуално публикуване като монография и/или при по-нататъшна работа по темата е обсеget на „хуманитарният интервенционизъм” да се разшири към важната и противоречива тема за „хуманитарната помощ”. По нея съществува богата и интересна изследователска традиция, в която се коментира възходът на НПО експертизата като

ниша, акумулираща все повече власт във вътрешните работи и международните отношения (например Никола Гийо), идеологията на човешките права като инструмент вече не за освобождаване, а за потисничество, както и такива по-странични, но много важни теми като „далечното страдание” (“Distant suffering”, Boltanski 1993) и нашите морални задължения към него (например движението за ефективен алтруизъм на Питър Сингър и левите критици към него).

В четвърта глава се коментира идеята за и различните модели на космополитния морал като политически ред и се стига до извода, че един проект за глобална справедливост е осъществим, само ако осъществим преход от концепцията за дистрибутивна към редистрибутивна глобална справедливост (8 с.). Той изкрystalизира в тезата, защитена в пета глава, че глобализираната демокрация не бива да остане просто процедурно разбрана, а трябва да се превърне в “основна характеристика на световното политическо устройство ... [като] самореализираща се бездържавна ситуация, в която държавните участници се сливат с недържавните действащи лица и с глобалното гражданско общество (8-9 с.).

Дисертационният труд впечатлява със зрял, компетентен и професионален стил на анализ, както и с широка информираност във всяка от главите и осезаемо присъствие на авторския глас под формата на аналитично засрещане на обсъжданите основни концепции, критика и лична позиция. Изследването заслужава висока оценка и заради очевидното умение реални и актуални проблеми от конкретния ни съвременен политически пейзаж да бъдат адекватно промислени през релевантни теоретични конструкции.

Като технически или процедурен пропуск бих отбелязала отсъствието на автореферат с посочени в него приноси и наличието само на съкратен превод на дисертацията, който е един и същ и в двата файла, единият от които следва да е автореферат (съдейки по името на самия файл).

Заклучение: Дисертационният труд без съмнение е изследване с високо качество. Затова без колебание препоръчвам на членовете на научното жури да присъдят на Николаос Влахакис научната и образователна степен „доктор”.

21.09.2020 г.

/доц. д-р Ина Димитрова/